

Rotterdams Dagblad 4 juli 1994

Zen en de kunst van het tekenen in Soif

Grafisch vormgever Karel Kindermans laat zich leiden door intuïtie

Door Bernadette Neelissen

Rotterdam – In 1984 begon hij in het eerste jaar aan de kunstacademie in Breda, maar dat werd niks: „Ik was veel te jong, ik wist niet eens waar die mensen het over hadden.” Een latere poging bij de Academie voor Beeldende Kunsten in Rotterdam bleek wél succesvol: vorig jaar studeerde Karel Kindermans (1966) in Rotterdam af in grafische vormgeving. In café-restaurant Soif in Delfshaven is momenteel een expositie met tekeningen van Kindermans te zien, gemaakt met rietpen en tandenborstel. De tandenborstel gebruikt hij om de karakteristieke spat-ten in zijn werk aan te brengen, een kunst die hij van de door hem bewonderde Engelse tekenaar Ralph Steadman afkeek.

Desalniettemin heeft Kindermans een eigen stijl ontwikkeld: realistisch, direct en met name bij zijn portretten soms heel indringend: tijdens een dineetje in Soif heb ik geloof ik meer naar Kindermans' portret van Tom Waits zitten kijken dan naar de rest van de omgeving. Ook het prachtige portret van William Burroughs, een van de kopstukken van de 'Beat-generation' in de jaren zestig, springt direct in het oog. Het is de enige tekening die niet te koop is. De maker zelf vindt het ook een van zijn meest geslaagde werken: „Toen die klaar was, keek die man me de kamer uit,” zegt Kindermans.

Niet alleen het portret van Burroughs doet affiniteit met de bloeiperiode van de (underground)rock vermoeden: Kindermans tekende bijvoorbeeld ook Nick Cave als een iel zwart poppetje dat bijna per ongeluk op een groot podium terecht is gekomen. Alle tekeningen op de tentoonstelling in Soif zijn gemaakt naar aanleiding van muziek of passages uit de literatuur, zoals 'Het Huis met het Bordes' van Tsjechov, dat een fragiele, sprookjesachtige sfeer uitstraalt. Kindermans zegt overigens niet veel van muziek te weten en ook niet muzikaal te zijn, maar wel

Karel Kindermans over de tekeningen op zijn expositie in Soif: „Soms werden ze zo goed dat ik er zelf wan stond te kijken.” Foto Niels van der Hoeven/Rotterdams Dagblad

meteen te zijn gegrepen door Tom Waits' meest recente werk 'Black Rider': „Dat roept zo'n wereld op... Ik begrijp niet hoe iemand zoiets kan maken. De plaat is bizar en hartverscheurend, heel sfeervol en intuïtief.” Intuïtie is een begrip dat vaker in het gesprek zal terugkomen. Wanneer het gaat over zijn ruimtelijk werk bijvoorbeeld, zoals de twee tafeltjes die hij begin dit jaar heeft ontworpen. Een van de tafels bestaat uit twee identieke delen, die je op verschillende manieren tegen elkaar aan kunt schuiven en die dan steeds weer een passend geheel vormen. „Voor mij is dat het summum van ontwerpen, heel overdacht, alles moet kloppen. Terwijl mijn tekeningen daarentegen heel instinctief gemaakt zijn, heel intuïtief. De afgelopen twee jaar ben ik bezig die twee aspecten, het 'overwegende' ontwerpen en 'spontaan laten ontstaan' meer naar elkaar toe te brengen.”

Zonnestralen

Kindermans exposeerde eerder in het voormalige café Proost, in 1990 en in 1992. Zijn eerste tentoonstelling bestond uit tekeningen, die ontstaan waren uit Kindermans' geheugen. Momenten

uit zijn dagelijks leven, 'kleine dingen', noemt hij het zelf, zoals een tekening van zijn vriendin die de Willemsbrug op komt gelopen en de eerste zonnestralen in haar gezicht krijgt.

Hij heeft zich een tijd lang bezig gehouden met het Zenboeddhisme. Het aspect van de alertheid ten aanzien van het hier en nu sprak hem erg aan. Geheel in die geest maakte hij voor de tekeningen op die eerste expositie (techniek: penseel, rietpen en krijt, nabehandeld met water) ook geen voorschetsen: „Veel van die tekeningen hebben een kracht die ik eigenlijk niet heb als ik 'gewoon' werk, in opdracht, mét voorschetsen.”

Op de tweede expositie toonde hij een serie karikaturale romanfiguren (o.a. Don Quichote en de Jean-Marie Grenouille, de hoofdpersoon uit 'Het Parfum' van Patrick Süskind) en een serie portretten van bestaande personen (o.a. Iggy Pop, Kafka en Dostojevski). Hij werkte met rijstpapier, een penseel en Chinese inkt: „Rijstpapier zuigt de inkt heel snel op, je werk is dus niet te corrigeren. Wat niet lukte heb ik gewoon weggegooid.”

Ook het werk op de expositie in Soif is onderhevig aan Zen-in-

vloeden. Kindermans: „Ze zijn met een grote alertheid gemaakt, ze zijn als het ware zo onder mijn handen ontstaan zonder voorschetsen. Soms werden ze zo goed dat ik er zelf wan stond te kijken.” Hij maakte de serie in vijf maanden tijd. „Ik was - en ben nog steeds - werkloos en had als een soort stok achter de deur met mezelf afgesproken om in die periode iedere dag een tekening te maken. Nick Cave was de laatste, daarna wist ik dat ik die expositie in Soif zou krijgen.” Kindermans grote streven is, zo zegt hij, om van zijn werk te kunnen leven. „Ik wil eigenlijk zo veel verschillende dingen, ik heb zulke hoge ambities... Tentoonstellingsvormgeving bijvoorbeeld, dat zou ik graag willen doen. Wat ik daaraan interessant vind is me verdienen in een onderwerp en daarvan verslag uitbrengen, door visueel verbanden te leggen of iets te presenteren op een andere manier dan gewoon is. Verwachtingspatronen doorbreken met als mogelijk gevolg dat mensen gaan nadenken over de hun omringende wereld. Ik zou ook dolgraag een boek willen illustreren wat ik mooi vind. Of één keer in de week een tekening maken voor een krant. Ik ben van jongs af al een

tekenbeestje.”

Kindermans heeft zelf al eens een boekje gemaakt over het leven van poppenspeler Jozef van den Berg, die hij erg bewondert. Van den Berg stopte ermee in 1989, op het hoogtepunt van zijn carrière, vlak voor een voorstelling. Twee jaar later verliet hij de materiële wereld en zijn vrouw en kinderen om zich als kluizenaar, compleet met pij, geheel aan het Grieks-orthodoxe geloof te gaan wijden. Hij kwam vorig jaar nog in het nieuws doordat hij weg moest uit zijn tijdelijke onderkomen in de fietsenstalling (!) bij het gemeentehuis van Neerijnen, waar hij een hele winter had doorgebracht. „Van den Berg is een bijzondere man. Mensen kwamen van verre om hem te zien. Ik heb veel voorstellingen van 'm gezien en hem een paar keer opgezocht.”

Opricht

Kindermans: „Van den Berg is geroepen door God, maar kan geen sterveling zijn opdracht laten zien. Dus zegt hij: 'Of ik ben goed in de war, of er is sprake van een mysterie'. Ik geloof niet in God, dus zou ik moeten concluderen dat hij in de war is of gek. Maar dat doe ik niet. Het boekje heb ik gemaakt om afstand te ne-

men van mijn fascinatie voor mijn 'held'. Ik heb hartstochtelijk geprobeerd het uitgegeven te krijgen, maar uiteindelijk zijn alle pogingen op niets uitgelopen. Het was niet commercieel.”

Om het boekje te kunnen maken stelde Kindermans zijn eindexamen uit. Dat eindexamen typeert hij als 'vermoeiend': „We moesten in ongeveer vier maanden van het half jaar waarin het moest gebeuren aan de hand van een zeer kritische tekst van Umberto Eco over de massamedia, en een thema dat we opkregen, tot een zelfgeformuleerde opdracht voor het eindexamen komen. Ik werd een beetje eng van die tekst, Eco had echt geen goed woord voor de massamedia over. Ik heb toen geprobeerd de goede aspecten van massamedia uit te lichten, per slot van rekening kan tv niet helemaal slecht zijn als die mij zulke dierbare herinneringen heeft gegeven als Pippi Langkous. Dat resulteerde uiteindelijk in een lesprogramma voor 5 VWO over tv-kijken, wat mijn eindexamenproject is geworden.”

Het project bestaat uit drie lesbrieven; door middel van tekst en beeldmateriaal wordt een verhaal verteld dat als basis voor discussie moet dienen. Bij de lesbrieven wordt een rood-groene bril geleverd: met het groene gedeelte wordt een groene tekst leesbaar (de 'pro-tv'-tekst), met het rode gedeelte een rode tekst (de 'anti-tv'-tekst'). De conclusie die uiteindelijk uit de verschillende verhalen kan worden getrokken is: 'of tv nou goed is of slecht, kijken doen we en we zullen er wat aan beleven.’

Op de vraag of hij zichzelf nu meer als tekenaar of als grafisch ontwerper ziet blijft Kindermans het antwoord schuldig: „Ik weet 't niet. Ik doe verschillende dingen graag. Het belangrijkste is dat ik werk krijg. Ik zie mezelf niet zo zeer als Kunstenaar. Ik heb wel eens een ansichtkaart moeten maken waarin ik mezelf moest presenteren als grafisch ontwerper. Kijk maar.” Hij toont de kaart, waarop onder zijn 'zakelijke' gegevens de volgende regel van Multatuli prijkt: 'Een mens moet toch iets wezen in de wereld’.

Tekeningen van Karel Kindermans zijn tot half juli nog te zien in café/restaurant Soif aan Mathenesserdijk 438.

Peter Blok gaat met 'Twee' en 'Pleidooi' zware tijd tegemoet